

**СТАЛИЙ РОЗВИТОК:
ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.
ЕНЕРГООЩАДНІСТЬ. ЗБАЛАНСОВАНЕ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

**VII Міжнародний конгрес
12-14 жовтня 2022, Україна, Львів**

Збірник матеріалів

**СТАЛИЙ РОЗВИТОК:
ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.
ЕНЕРГООЩАДНІСТЬ.
ЗБАЛАНСОВАНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ.**

VII МІЖНАРОДНИЙ КОНГРЕС
12-14 жовтня 2022, Україна, Львів

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Київ
Яроченко Я.В.
2022

Міністерство освіти і науки України
Львівська обласна державна адміністрація
Національний університет «Львівська політехніка»
Інститут сталого розвитку ім. В. Чорновола
Західний науковий центр НАН України і МОН України
Львівська обласна організація Всеукраїнської Екологічної Ліги

**СТАЛИЙ РОЗВИТОК:
ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.
ЕНЕРГООЩАДНІСТЬ.
ЗБАЛАНСОВАНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ.**

VII МІЖНАРОДНИЙ КОНГРЕС
12-14 жовтня 2022, Україна, Львів

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Київ
Яроченко Я. В.
2022

УДК 591.663

С 76

DOI <https://doi.org/10.51500/7826-07-0>

Організатори VII Міжнародного конгресу:

Міністерство освіти і науки України
Львівська обласна державна адміністрація
Національний університет «Львівська політехніка»
Інститут сталого розвитку ім. В. Чорновола
Західний науковий центр НАН України і МОН України
Львівська обласна організація Всеукраїнської Екологічної Ліги

С 76   Сталий розвиток: захист навколишнього середовища. Енергоощадність. Збалансоване природокористування. VII Міжнародний конгрес, 12-14 жовтня 2022, Україна, Львів : Збірник матеріалів — Київ : Яро́чєнко Я. В., 2022. — 150 с. : рис. Онлайн-видання.

ISBN 978-617-7826-07-0 (Online)

Збірник матеріалів VII Міжнародного конгресу відображає наукові дослідження авторів у сфері: екології, екологічної та цивільної безпеки, туризму, підприємництва та біржової діяльності. Всі матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори.

УДК: 591.663

ISBN 978-617-7826-07-0 (Online)

© Авторський колектив, 2022
© НУ «Львівська політехніка», 2022
© Яро́чєнко Я.В., 2022

33.	ЛАКИДА П.І., ВАСИЛИШИН Р.Д., МЕЛЬНИК О.М. ВУГЛЕЦЕДЕПОНУВАЛЬНА ФУНКЦІЯ ЛІСІВ У МЕЖАХ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ.....	46
34.	SHELINHOVSKYI D.V., SOBOROVA O.M., KUDELINA O.Y. ASSESSMENT OF THE ENVIRONMENTAL STATE OF THE RIVER BASINS IN UKRAINE.....	47
35.	СОШЕНСЬКИЙ О.М. ОЦІНКА ВПЛИВУ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ НА ДИНАМІКУ ПОЖЕЖ В ПРИРОДНИХ ЛАНДШАФТАХ УКРАЇНИ.....	48
36.	DZHYGYREY I., GAPON S., PYSHNOGRAIEV I., YEFREMOV K. A TERRITORIAL ENVIRONMENTAL STABILITY INDEX FOR SUSTAINABILITY ASSESSMENT OF HROMADAS OF UKRAINE.....	49
37.	RADOMSKA M.M., HUZ V.V., YAROKHMEDOVA I.V., KONDRATIUK V.Y. THE ASSESSMENT OF THE UKRAINIAN NATIONAL NATURAL PARKS VULNERABILITY TO CLIMATE CHANGES.....	50
38.	ТИМЧЕНКО І.В., ГАВРИЛЮК Р.Б. ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ ЕКОСИСТЕМНОГО ВОДОКОРИСТУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ БАСЕЙНУ РІЧКИ ПІВДЕННИЙ БУГ В МЕЖАХ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	51
39.	ДЖУМЕЛЯ Е.А., ДЯКІВ В.О., ДЖУМЕЛЯ В.А., КОЧАН О.В. ЗМІНА МІНЕРАЛІЗАЦІЇ ВОДНОГО СЕРЕДОВИЩА ТЕРИТОРІЇ ВПЛИВУ ДП «РОЗДІЛЬСЬКЕ ГХП «СІРКА»».....	52
40.	УЛИЦЬКИЙ О.А., СУХІНА О.М. ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ ПЛАТЕЖІВ ЗА ВИКОРИСТАННЯ ЕКОСИСТЕМНИХ ПОСЛУГ ЛІСІВ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	53
41.	БОСАК П.В., ТИНДИК О.С., ПОПОВИЧ В.В. ВПЛИВ ПІДТЕРИКОНОВИХ СТИЧНИХ ВОД ГІРНИЧОПРОМИСЛОВИХ КОМПЛЕКСІВ НА ДОВКІЛЛЯ.....	54
42.	ГНАТИШИН М.А. СОЦІАЛЬНА ВАРТІСТЬ СОС В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НИЗЬКОВУГЛЕЦЕВОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	55
43.	ВЕКЛИЧ О.О., КОЛМАКОВА В.М., ПАТОКА І. В. ОЦІНЮВАННЯ ЕКОСИСТЕМНОГО АКТИВУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ.....	56
44.	РОМАНЮК О.І., ОЩАПОВСЬКИЙ І.В., ШЕВЧИК-КОСТЮК Л.З. ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗАГАЗОВАНOSTІ ТЕРИТОРІЇ М. БОРИСЛАВА.....	57
45.	ГУМЕНЮК І.І. ВПЛИВ ГІДРОТЕРМІЧНИХ ЧИННИКІВ НА МІКРОБНИЙ БІОЦЕНОЗ ҐРУНТУ.....	58
46.	РУКІНА Д.О., ЛЕВІН О.Л. ЗАКОНОДАВЧІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ.....	59
47.	РАТОКА І.В. ECOSYSTEM PRINCIPLES OF ASSESSING THE DAMAGE CAUSED TO THE NATURE PROTECTED AREAS AS A RESULT OF MILITARY OPERATIONS.....	60
48.	NOVAK A.A. HELIOPHYSICAL FACTORS OF SIGNIFICANCE FOR DENDROINDICATION.....	61

БОСАК П.В., ТИНДИК О.С., ПОПОВИЧ В.В. (УКРАЇНА, ЛЬВІВ)

ВПЛИВ ПІДТЕРИКОНОВИХ СТІЧНИХ ВОД ГІРНИЧОПРОМИСЛОВИХ КОМПЛЕКСІВ НА ДОВКІЛЛЯ

*Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
79007, вул. Клепарівська, 35, Львів, Україна; ldubzh.lviv@dsns.gov.ua*

Abstract. Considerable attention is paid to the ecological state of underground wastewater of mining complexes, which includes the assessment of their physico-chemical, physico-mechanical, water-physical properties, which can lead to: depletion and pollution of groundwater, rivers and flowing reservoirs near dumps of coal mines; flooding and waterlogging of the soil near mining complexes; significant soil salinization with gradual removal of land areas from agricultural cultivation.

Негативні геологічні процеси, пов'язані з териконами вугільних шахт (далі – терикони), виявлені в різних аспектах. До прикладу водна ерозія призводить до розширення площі териконів. Для підтериконових стічних вод з відвалів характерні підвищена природна мінералізація до 10 г/л, а в окремих випадках до 20 г/л, бактеріальна забрудненість, значний вміст зважених речовин (до 500 мг/л), наявність нафтопродуктів і мікрокомпонентів, важких металів, небезпечних і токсичних хімічних елементів та сполук, що унеможлиблює їх використання без демінералізації і спеціального очищення. На сьогоднішній день практично у всіх діючих і закритих гірничопромислових комплексів шахтні води очищаються тільки від зважених речовин, нафтопродуктів і бактеріального забруднення. Протягом останнього десятиліття у вугільній галузі України робилися окремі спроби демінералізації шахтних вод за допомогою різних установок. Актуальність цієї проблеми відображалася в Законі України «Про Загальнодержавну програму Питна вода України на 2006-2020 роки», в якій питання отримання питної води з шахтної включено до розділу «нетрадиційні джерела питного водопостачання».

Відомо, що стічні води з гірничопромислових комплексів териконів мають значний вміст різних солей. Така висока мінералізація виникає внаслідок руху до водозбірників та взаємодії такої води із гірськими породами відвалів, а крім того на своєму шляху підтериконова стічна вода збагачується продуктами руйнування гірських порід та вугілля. Стікаючи відпрацьованим простором і накопичуючи в собі мінеральні та механічні домішки, така вода отримує нові фізико-хімічні властивості, які в свою чергу значно впливають на якісні показники довкілля.

Даючи загальну характеристику підтериконових стічних вод з гірничопромислових комплексів, слід враховувати такий показник, як значення кислотно-лужного потенціалу, який сильно впливає на загальні фізико-хімічні властивості підтериконових стічних вод. Відповідно до класифікації, за значенням кислотно-лужного потенціалу стічні води поділяють на три основні класи: 1 клас – кислі, коли водневий показник, рН-фактор менше 6,5; 2 клас – нейтральні, коли значення кислотно-лужного потенціалу має рН-фактор 6,5-8,5; 3 клас – лужні, якщо значення водневого показника вище, рН-фактор 8,6 і більше. Дані щодо компонентного складу підтериконових стічних вод з териконів гірничопромислових комплексів можна використати для подальшого підбору найкращого методу очищення стічних вод і прогнозування змін стану біоти під дією стічних вод. На сьогоднішній день вибір найбільш ефективної схеми очистки стічних вод з териконів гірничопромислових комплексів є складним завданням, яке в значній мірі залежить від мінерального складу цих вод та відсоткового вмісту механічних домішок. Маючи лабораторні дослідження щодо вмісту мінеральних солей у стічних водах можна зробити вибір найбільш ефективного способу їх видалення з води для уникнення подальшого забруднення гірничопромислових підприємств.

Гірничопромислові комплекси мають найбільший вплив на біосферу і всі її елементи. З кожним роком шахти все більше впливають на довкілля через забруднення атмосфери, зміну водного режиму, забруднення і засмічення вод, тощо. Терикони гірничопромислових комплексів займають масштабні ділянки землі, які могли б бути використані набагато продуктивніше (наприклад для сільськогосподарських робіт).